

การพัฒนาการสอนสังคมศึกษาในสถานศึกษาตามหลักเมตตาเพื่อสันติภาพ
development of social studies teaching in an educational establishment
based on the principle of mercy for peace

พระสมพงษ์ ญญฐิโก

Phra Sompong Thaongao

สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

sompong.tha@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้ มุ่งสะท้อนให้เห็นถึงหลักสำคัญของครูผู้สอนสังคมศึกษาเพื่อเปิดโลกแห่งการเรียนรู้บนวิถีแห่ง พุทธ ที่ช่วยจรรโลงโลกสังคมให้เกิดสันติภาพ โดยกระบวนการสอนและการเรียนรู้ในสังคมให้ เป็นสัมมาสิกขา คือ ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนเกิดความเห็นอกในการดำเนินชีวิตที่ดำรงในสังคม และสามารถเผชิญหน้ากับ ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคมได้อย่าง มี สติ ขันติ เย็นใจ ครูผู้สอนต้องมีหลักการและเหตุผลในการแก้ไขปัญหาและหาทางออกของปัญหาโดยเมตตาและสันติ ผู้เขียนนำเสนอ 5 กฎทอง บันไดแห่งการเรียนรู้ ที่สำคัญและเป็นเป้าหมายของการศึกษาเพื่อสันติภาพคือ 1) สอนการรักษาศีล 5 โดยการรักษากาย วาจา ใจ ให้ปกติ 2) ปลุกฝัง การเสียสละแบ่งปัน เข้าถึงความหมายของการให้อย่างลึกซึ้ง 3) สอนให้รู้จักความรักอันบริสุทธิ์ รักผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ คือ การเจริญเมตตาภาวนาและสวดมนต์แผ่เมตตาให้สัตว์โลกด้วยใจอันบริสุทธิ์ 4) สอนการใช้ชีวิตพอเพียง อยู่ง่าย กินง่าย นอนง่าย 5) สอนการวางใจให้เป็นกลาง เรียนรู้การให้อภัยผู้อื่นตามหลักเมตตาธรรม

คำสำคัญ : การสอน,สังคมศึกษา,หลักเมตตา,เพื่อสันติภาพ

Abstract

This article aims to reflect on the core principles of social studies teachers to open up the world of learning on The way of Buddhism that helps to sustain the social world to bring peace. by the teaching and learning process in society to

beSammāsakkha is causing teachers and students to have the right opinion in living a good life, working in society and being able to face various conflicts in society with awareness, tolerance, and peace of mind; teachers must have principles and Reasons to solve problems and find solutions to problems with kindness and peace. The author presents the 5 golden rules, the ladder of learning. The important and objectives of education for peace are 1) teaching the five precepts by healing the body, normal speech and heart 2) cultivate self-sacrifice and share Gain a deeper understanding of the meaning of giving. 3) Teach them about pure love, love others with sincerity It is to cultivate mercy and pray and spread mercy to the world with a pure heart. 4) Teach a sufficiency life, easy living, easy to eat, easy to sleep. 5) Teach neutral trust. Learn to forgive others according to the principles of mercy

Keyword : teaching, social studies, principles of compassion, for peace

บทนำ

สันติภาพกับการศึกษา พุทธศาสนา คือการศึกษาเพื่อสันติภาพ เป็นวลีทองของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ที่กล่าวไว้ในหนังสือ การศึกษาเพื่อสันติภาพ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2538 : 4) ที่หยิบยกประเด็นนี้มาเป็นจุดเริ่มต้นของเรื่องก็เพราะว่าเป็นการชวนให้ผู้อ่านคิดตามว่า การศึกษาเพื่อสันติภาพนั้น ความหมายที่แท้จริงคืออะไร เกี่ยวข้องอะไรกับการสอนสังคมตามหลักเมตตาเพื่อสันติภาพและการศึกษาใน สังคมไทยทุกวันนี้เราไปถึงจุดหมายที่แท้จริงหรือไม่ คำว่า “การศึกษา” ท่านพระพุทธทาสภิกขุ (อินทปญฺโญ) ได้เมตตาให้นิยามไว้ คือ “สิ่งซึ่งทำความก้าวหน้าอย่างถูกต้อง เพื่อมนุษย์ได้ลุถึง สิ่งที่ดีที่สุดในทุกขั้นตอนแห่งวิวัฒนาการของเขา” (พุทธทาสภิกขุ (อินทปญฺโญ), 2549 : 14) ขยายความถึงนัยสำคัญของ ความก้าวหน้าอย่างถูกต้อง ตามหลักสัมมาทิฐิ คือความเห็นที่ถูกต้อง และทำให้ก้าวหน้าได้ถูกความรู้ที่ทำให้เกิดประโยชน์ ปราศจากโทษอย่างเดียว เพื่อมนุษย์ได้สิ่งที่ดีที่สุด คำว่า ที่สุด นั้นขึ้นอยู่กับสติปัญญาที่จะต้อง ค่อยๆ เรียนรู้สิ่งที่ดีที่สุดในชีวิตคืออะไร จนกว่าจะเข้าสิ่งที่ดีที่สุดในทางศาสนา คือ ไม่มีเกิดไม่มี ตาย (พระนิพพาน) ซึ่งกว่าจะถึงจุดนี้ มนุษย์จำเป็นต้องอาศัยวิวัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสติปัญญาให้เห็นความไม่เที่ยงของการเกิด จน ตาย ในขณะที่นักคิดฟากโลกตะวันตก ยัง ยักส์ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) ได้ให้

ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา คือ การปรับปรุงคนให้เหมาะกับโอกาสและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป กล่าวคือ การนำความสามารถในตัวบุคคลและความสามารถพิเศษเฉพาะทางมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกับ โจฮัน เฟรดเดอริก แฮร์บาร์ต (John Friedrich Herbart) กล่าวว่า การศึกษาคือ การทำพลเมืองให้มีความประพฤติดี ระเบียบร้อยและเป็นมิตร และมีอุปนิสัยที่ดีงาม และการศึกษาในทัศนะของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้หลายความหมาย คือ การศึกษาไม่ใช่แค่เตรียมตัวเพื่อชีวิตเป็นการเจริญเติบโตทางความคิด เป็นความเจริญงอกงามทางสติปัญญา, เป็นความกระบวนกรทางสังคม, เป็นการสร้างประสบการณ์ใหม่ให้เกิดขึ้นแก่ชีวิต (วรรณขุ ตุนทกิจ, 2559 : 89) จะเห็นได้ว่า การศึกษาที่แท้จริง คือการเป็นเรียนที่จะอยู่ในสังคมอย่างผาสุกโดยการเป็นมิตรกับผู้อื่น มิใช่เป็นการศึกษาเพื่อนำมาประกอบเลี้ยงชีพ เป็นไปเพื่อประโยชน์ของตนโดยไม่ได้สนใจว่าจะทำลายประโยชน์ผู้อื่น หรือทำลายสิ่งแวดล้อม แต่เป็นไปเพื่อพัฒนาให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้และดำรงชีวิตที่มีความก้าวหน้าในทิศทางที่ดีทั้งวิชาการและจรรยา เป็นผู้มีความรู้ที่ สร้างสรรค์ประโยชน์ต่อสังคมและประพฤติปฏิบัติดีสมกับการเกิดเป็นมนุษย์เป็นได้เพราะใจสูง หากใจต่ำเป็นได้แค่คน ที่แปลว่า ผู้ที่มี ใจสูง

หากแต่ การศึกษาในยุคปัจจุบัน กลับพบว่า แม้คนไทยจะมีการศึกษาสูงขึ้น ประชาชนอ่านออกเขียนได้เพราะการศึกษาภาคบังคับของรัฐบาล แต่ในทางกลับกัน การศึกษาที่สูงกับ ไม่นำพาให้คนในสังคมได้พบพบกับความสุขหรือความสงบที่แท้จริงภายในจิตใจ ดังคำกล่าวของท่าน พุทธทาสภิกขุ ว่า “ยิ่งเรียนยิ่งไม่รู้ ยิ่งศึกษายิ่งไม่เข้าใจ ยิ่งเรียนยิ่งหลงยาเสพติด ยิ่งเรียนก็ยิ่ง บ้ากาม ยิ่งเรียนก็ยิ่งไม่มีสถาบันการศึกษาแห่งผู้มีบุญคุณ ยิ่งเรียนยิ่งหลงลู่สถาบันศักดิ์สิทธิ์ ยิ่งเรียนยิ่งเจริญด้วยอบายมุข และยิ่งเรียนยิ่งเห็นกงจักรเป็นดอกบัว” (พุทธทาสภิกขุ (อินทปัลโล), 2549 : 2-5) คำกล่าวนี้ สะท้อนความจริงของปัญหาในสังคมไทย เช่น ปัญหายาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่น การหย่าร้างมีมากขึ้น สถาบันครอบครัว เริ่มสั่นคลอนเพราะไม่เห็นความสำคัญในการกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ การดื่มสุราและสร้างความเดือดร้อนให้สังคม ปัญหาการทำลายธรรมชาติหรือบุกรุกป่าไม้ ปัญหาสภาพแวดล้อมที่เป็นมลพิษ เป็นต้น ทั้งนี้เป็น เพราะการศึกษาปัจจุบันมิได้ดำเนินไปในทางที่เป็นจุดหมายที่แท้จริง แต่เป็นการศึกษาที่วิ่งตาม กิเลส ที่คอยจูงใจให้แสวงหาความชอบธรรมและประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้องของตนเอง เต็มไปด้วย ตัณหา มานะ และทิฐิ ซึ่งเป็นตัวนำพามนุษย์แสดงบทบาทต่างๆ มากมายในโลก เรียกว่าขาดสันติภาพ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2538 : 19) ทำให้คำว่าสันติภาพหรือ ภาพแห่งความสุขสงบในสังคมไทยยิ่งลางเลือน

ดังนั้น พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ว่า สันติภาพ มิใช่แค่เพียง ภาวะที่ปราศจาก สงคราม และความรุนแรง ปราศจากการรบราฆ่าฟัน ตามความหมายทั่วไป แต่คำว่า สันติภาพ ประกอบมาจากคำบาลีว่า “สันติ” บวก “ภาวะ” คำว่า ภาวะ แปลว่า เป็นเมื่อแปลงเป็นไทย หมายถึง ภาพ สำหรับสันติ แปลว่า ความสุขสงบทางสังคมและการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นมิตรหรือความสงบเป็น ไวพจน์ของพระนิพพาน ดังพุทธพจน์ว่า “นตฺถิ สนฺติ ปรี สุขํ” สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี และ “นิพ พานํ ปรี สุขํ” นิพพานเป็นบรมสุข หรือเป็นสุขอย่างยิ่ง กล่าวคือ สันติก็คือนิพพาน (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2538 : 4) ดังนั้น สันติภาพทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การเข้าถึงพระนิพพาน ซึ่ง หากสังคมมี ความเข้าใจเรื่องสันติภาพในหมวดหมายนี้ ย่อมจะทำให้สังคมนั้นปราศจากการเบียดเบียน เป็น สังคมที่พึงปรารถนา สามารถกล่าวได้ว่าเป็นสังคมที่มีสันติภาพที่แท้จริง เพราะคนในสังคมมี สันติ ในจิตใจ และไม่ต้องร้องหาคำว่าสิทธิมนุษยชน เนื่องจากในสังคมเรียนรู้ที่จะเคารพและปรารถนาดีต่อกันและกัน เหล่านี้อาจดูเหมือนเป็นสังคมในอุดมคติหากปราศจากเครื่องมือที่จะนำพา ไปถึง และ เครื่องมือที่เวลานี้คือ ข้อปฏิบัติในพระพุทธศาสนา เรียกว่า ลัทธิศึกษา ที่แปลว่า การ ศึกษา, การสำเหนียก, ข้อที่จะต้องศึกษา, ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรม มี 3 อย่างคือ 1) อธิศีล ศึกษา ฝึกอบรมในเรื่องศีล 2) อธิจิตตศึกษา ฝึกอบรมในเรื่องจิต 3) อธิปัญญาศึกษา ฝึกอบรมใน เรื่องปัญญา รวมเรียกว่า ไตรสิกขา (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546 : 285) เป็นการศึกษา เพื่อการดำเนินชีวิตที่พึงงามด้วยมรรคมุ่งองค์ 8 ดังพุทธพจน์มีว่า “ในมรรคมุ่งองค์ 8 ซึ่งเป็นพรหม จรรย เพื่อความเปื้อนหนายโดยส่วนเดียว เพื่อคลาย กำหนดเพื่อดับ ออกจากกิเลส เพื่อสงบระงับ ซึ่งทุกข์ เพื่อรู้ยิ่ง ในไตรสิกขา เพื่อตรัสรู้ คือพระนิพพาน รวมลงในไตรสิกขา อันประกอบด้วย ศีล คือ สัมมาวาจา เจริญชอบ คือ วชิสุจริต 4 (เว้นจาก วชิสุจริต 4) ละการพูดเท็จ ละคำส่อเสียด เว้นขาดจากคำส่อเสียด เว้นขาดจากคำหยาบ ละคำเพ้อเจ้อ เว้นขาด จากคำเพ้อเจ้อ พูดแต่คำพูดที่มีประโยชน์ โดยกาลอันควร, สัมมากัมมันตะ กระทำชอบ คือ การ กระทำที่เว้นจากความประพฤติชั่วทางกาย 3 อย่าง อันได้แก่ การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ การงดเว้น จากการถือเอาสิ่งของที่เขามิได้ให้ การงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม, สัมมาอาชีวะ การใช้ชีวิต ด้วยการบริโภคปัจจัยสี่ อย่างมีกนน้อย เท่าที่จำเป็น ถ้าเป็นนักบวชที่อยู่ด้วยการขอ ต้องรักษาปัจจัยสี่ ของทายกอย่างดี เพื่อให้คุ้มค่าต่อผู้ให้ ไม่เบียดเบียน สมาธิ คือ สัมมาวายามะ พยายาม เกิดฉันทะ พยายาม ปรารถนาความเพียร ประคองจิตไว้, สัมมาสติ การมีสติกำหนดตระลึกรู้อยู่เป็นนิจว่า กำลังทำ อะไรรู้ อยู่ กำหนดรู้สภาวะที่เกิดขึ้นจริงในขณะปัจจุบัน ในสภาวะทั้ง 4 คือ กาย เวทนา จิต และธรรม สัมมาสมาธิ ความตั้งใจมั่นโดยถูกต้อง โดยการที่กุศลจิตมีอารมณ์เป็นอันเดียว (ความตั้งมั่นแห่งกุศลจิต

ในในอารมณ์อันใดอันหนึ่ง ไม่พึงชาน) เข้าถึง ปฐมมาน ทุตติมาน ตติยมาน และ จตุตถมาน (จิตตั้ง
มั่นในมานทั้ง 4 นี้ ส่วนอรุปมาน)ทั้ง4ท่านจัดเข้าในจตุตถมาน ตามอารมณ์ที่อรุปมานมีเจตสิกที่เข้า
มาประกอบในจิต คือ อุเบกขาเจตสิกและเอกัคคตาเจตสิก และปัญญา คือ สัมมาทิฏฐิ แนวคิดที่
ถูกต้อง ความเห็นชอบตามทำนองคลองธรรม เช่น เห็นว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ถือเป็นองค์แรกในมรรค
มีองค์แปด อันเป็นแนวทางสู่การหลุดพ้นจากทุกข์ , สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) (พระไตรปิฎกฉบับ
ภาษาไทย : เล่ม 12 ข้อ 462 หน้า 502-503)

สำหรับหลักประพจน์ปฏิบัติทั้ง 8 ประการ สัมมาทิฏฐิ หรือ ความเห็นชอบ เป็นหัวใจ
สำคัญและเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนา สัมมาทิฏฐิสสูตร พระสารีบุตร
แสดงเกี่ยวกับสัมมาทิฏฐิ ไว้ดังนี้ 1) รู้ชัดอกุศล ได้แก่ การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพจน์ผิดใน
กาม การพูดเท็จ การพูดส่อเสียด การพูดคำหยาบ การพูดเพ้อเจ้อ การเพ่ง เล็งอยากได้สิ่งของของ
ผู้อื่นการคิดปองร้ายผู้อื่น มิจฉาทิฏฐิ เป็นอกุศล ส่วนสาเหตุรากเหง้าของ อกุศล มาจาก โลภะ(ความ
โลภ) โทสะ(ความคิดประทุษร้าย) โมหะ(ความหลง) 2) รู้ชัดอกุศล ได้แก่ เจตนาถวณจากการฆ่าสัตว์
เจตนาถวณจากการลักทรัพย์ เจตนาถวณจากการ ประพจน์ผิดในกาม เจตนาถวณจากการพูดเท็จ
เจตนาถวณจากการพูดส่อเสียด เจตนาถวณจากการพูดคำหยาบ เจตนาถวณจากการพูดเพ้อเจ้อ
การไม่เพ่งเล็งอยากได้สิ่งของของ ผู้อื่น การไม่ปองร้ายผู้อื่น สัมมาทิฏฐิ เป็นกุศล ส่วนสาเหตุรากเหง้า
แห่งกุศล มาจาก อโลภะ (ความไม่โลภ) อโทสะ(ความไม่คิดประทุษร้าย) โมหะ(ความไม่หลง) ผู้ที่มีปกติ
พิจารณาเช่นนี้ ได้ชื่อว่ามีสัมมาทิฏฐิ มีความเห็นตรงอันเป็นหนทางเข้าสู่พระนิพพาน (พระไตรปิฎก
ฉบับภาษาไทย : เล่ม 12 ข้อ 89 หน้า 81-85)

เมื่อเป็นเช่นนี้ บุคคลใดเมื่อมีสัมมาทิฏฐิแล้วย่อมมี ชีวิตที่เป็นไปเพื่อการไม่เบียดเบียน การ
ไม่ทำร้าย การเคารพผู้อื่น ลดความเห็นแก่ตัวจนถึงขั้น ไม่มีตัวไม่ตน จิตเป็นอิสระจากความโลภ ความ
โกรธ ความหลง และเพื่อให้อนุชนได้เข้าถึงสิ่งนี้ อย่างค่อยเป็นค่อยไป สัมมาทิฏฐิ ในพระพุทธศาสนา
จึงมีสองอย่าง คือ โลกียะสัมมาทิฏฐิ เป็นเรื่องของการสอนในขณะที่ยังมีตัวตนยังยึดถือตัวกูของกู สิ่ง
ที่มนุษย์ควรยึดถือ คือ การทำบุญให้ทาน คุณบิดามารดา มี โลกนี้มีโลกหน้ามี หรือการเชื่อในบุญบาป
นรกสวรรค์ เป็นต้น และ โลกุตตระสัมมาทิฏฐิ คือ การรู้ในขั้นที่มองเห็น ความทุกข์ อะไรเป็นเหตุ
แห่ง ทุกข์ ความดับทุกข์ และทางที่ทำให้เข้าถึงการดับทุกข์ (พุทธทาสภิกขุ (อินทปัญโญ), 2549 :
131) เบื้องต้น โลกียะสัมมาทิฏฐิ ถือว่าเป็นประตูก้าวแรกที่จรโลภโลกให้น่าอยู่ด้วยการสร้าง ความดี
งามให้กับชีวิตตนและรักผู้อื่น และเรียนรู้ที่จะสลัดสิ่งสมมุติเหล่านั้นเพื่อทำให้ตนเองพ้น จากทุกข์

กล่าวได้ว่า แนวคิดการเรียนรู้ตามแนวพระพุทธศาสนา มีมุมมองจากพื้นฐานเรื่อง การเกิดของมนุษย์ เป็นความทุกข์ นอกเหนือจากที่มนุษย์จะต้องเผชิญปัญหาการแก่ การเจ็บ และ การตาย ซึ่งเป็นปัญหา พื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนต้องเผชิญ ดังนั้น การเรียนรู้ในพระพุทธศาสนาจึง เริ่มจากทำอะไรที่มนุษย์จะ ออกจากปัญหาเหล่านี้ เป็นการเรียนรู้ปัญหาจากชีวิตจริง และเมื่อ ต้องมีชีวิตอยู่มนุษย์จะดำเนินชีวิต อย่างไร หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเชื่อว่าสิ่งที่บ่งการให้ มนุษย์ดีหรือเลว นั้น มาจากกิเลส ตัณหา และอุปาทานในตัวมนุษย์เอง แต่มนุษย์ก็มีศักยภาพ เรียนรู้และมีพลังอำนาจในตนเองที่จะเอาชนะสิ่ง เหล่านั้นได้ ดังนั้น มนุษย์จึงเรียนรู้ที่จะนำพา ชีวิตตนเองไปในสิ่งที่ดีงาม และสามารถที่จะหลุดพ้น อำนาจกระแสวิกฤตในตนและหลุดพ้นจาก อำนาจกระแสวิกฤตโลกหรือสิ่งแวดล้อมภายนอกได้ มีชีวิต ที่อิสระและสามารถหลุดจากความ ทุกข์ทั้งปวง

สรุปได้ว่าการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนามีจุดหมายชัดเจนที่จะพัฒนาคนในด้านของ การ ดำเนินชีวิตไปในทางที่ดีงาม ซึ่งสะท้อนออกมาทางพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ ที่ดีงามเป็น ไปเพื่อขัด เกลาภิเลสตัณหาในจิตใจตนเอง นอกจากจะทำให้ตนเองพบกับความสุขที่ไม่ต้องพึ่ง พึ่งปัจจัยภายนอก แล้ว ยังทำให้การปฏิบัติต่อกันในสังคมเป็นไปอย่างเรียบร้อยเกิดสันติสุขสงบ จุดหมายที่แท้จริงของ การเรียนรู้มิใช่เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (ที่ค่อนข้างถาวร) แต่ ทำยที่สุดควรมุ่งหมายที่จะ ทำให้มีปัญญาเรียนรู้ที่จะไม่เบียดเบียนทำร้ายตนเองหรือผู้อื่น เป็นการเรียนรู้พัฒนาจิตใจเพื่อความ เป็นผู้มีปัญญาที่จะพาตนให้พ้นจากสภาพที่ตกอยู่ภายใต้ กระแสวิกฤตโลก นำไปสู่การดำเนินชีวิตที่ดี งามมีความสุข เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อตนเองและ สังคมหรือสิ่งแวดล้อม สมดังเจตจำนงหมายของ พระพุทธองค์ในการเผยแผ่ศาสนา คือ พุทธชน หิตาย พุทธชนสุขาย โลกานุกมปาย แปลว่า เพื่อ ประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่คน จำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และนั่นเป็นเครื่องยืนยันว่า พระพุทธ-ศาสนา คือการศึกษาเพื่อสันติภาพ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สนใจศึกษา สามารถนำไปเป็น แนวทางในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ผู้เขียนได้นำเสนอ กฎทอง 5 ข้อ อัน เป็นบันไดที่นำ ไปสู่การเรียนรู้เพื่อสันติภาพที่ทั้งตัวผู้สอนและผู้เรียนพึงศึกษาปฏิบัติ

กฎทองบันไดแห่งการเรียนรู้เพื่อสันติภาพ

แผนผังบันได 5 ขั้น

5.สอนการวางใจให้เป็นกลาง

4.สอนการใช้ชีวิตที่พอเพียง

3.สอนให้รู้จักความรักอันบริสุทธิ์

2.ปลูกฝัง การเสียสละแบ่งปัน

1 สอนการรักษาศีล 5

คำสั่งสอนที่พระพุทธทรงแสดงไว้เพื่อเป็นหลักในการปฏิบัติรวมอยู่ในพระโอวาท ว่า “การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำกุศลให้ถึงพร้อม การทำจิตของตนให้ผ่องแผ้วนี้คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ความอดทน คือ ความอดกลั้นเป็นตบะอย่างยิ่ง พระพุทธเจ้าทั้งหลายตรัสว่า นิพพานเป็นบรมธรรม ผู้ทำร้ายผู้อื่น ไม่เชื่อว่าเป็นบรรพชิต ผู้เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เชื่อว่าเป็นสมณะ การไม่กล่าวร้ายผู้อื่น การไม่เบียดเบียนผู้อื่น ความสำรวมในปาติโมกข์ ความเป็นผู้รู้จักประมาณในอาหาร การอยู่ในเสนาสนะที่สงัด การประกอบความเพียรในอธิจิต นี้คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย : เล่ม 25 ข้อ 183-185 หน้า 90-91) กล่าวได้ว่า เป็นคำสอนที่ครอบคลุมเรื่องที่จำเป็นที่มนุษย์พึงเรียนรู้และศึกษาเพื่อ นำมาตนเองและสังคมไปสู่การมีสันติภาพ ผู้เขียนน้อมนำคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าตามสติ ปัญญาของผู้เขียนและประสบการณ์ในการสอน นำเสนอและแบ่งปันความคิด ในการวาง แนวทางการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เข้าถึงการมีสันติภาพที่แท้จริงและสามารถพัฒนาผู้เรียน ให้เข้าถึงสันติสุขในจิตใจ เรียกว่า 5 กฎทอง บันไดแห่งการเรียนรู้เพื่อสันติภาพ

บันไดขั้นที่ 1 สอนการรักษาศีล 5 โดยการรักษากาย วาจา ใจ ให้ปกติ: เป็นหลักสากลที่เป็นพื้นฐานของการประพฤติปฏิบัติที่ ทำให้สังคมมนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ในทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็น หลักประพฤติ มาตรฐานอย่างต่ำที่สุดของมนุษย์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2552 : 772) เป็นหลัก ของการประพฤติปฏิบัติของผู้ที่ได้ชื่อว่า อุบาสก อุบาสิกา (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย : เล่ม 22 ข้อ 197 หน้า 200) ธรรมดาคำสอนของพระพุทธเจ้าในเรื่อง

ศีล 5 ทรงเน้นเรื่องของการไม่ เบียดเบียนกันและกัน ให้ระลึกถึงจิตใจผู้อื่นต่างมีความรู้สึกเฉก
เช่นเดียวกับตัวเรา ในทัศนะของ ผู้เขียน การที่สังคมจะมีสันติภาพ ภาพแรกที่ได้เห็นได้ชัดว่าสังคมนั้น มี
สันติภาพแท้จริงหรือไม่ คือ การไม่เบียดเบียนของคนในสังคม การไม่ทำร้าย การไม่ทำลายผู้อื่น ซึ่งหาก
คนในสังคมต่างก็ รักษาศีล 5 เบื้องต้นสังคมนั้นเข้าถึงความสงบและมีสันติสุข และเป็นหลักปฏิบัติใน
โอวาท- ปาฏิโมกข์ ที่สอนให้ละอกุศล หรือความไม่ดีงามทั้งปวง เบื้องต้นที่มนุษย์พึงละ คือ ละการ
เบียดเบียนผู้อื่น ซึ่งรวมอยู่ในศีลข้อ 1-4 คือ ไม่ประทุษร้ายในชีวิต ทรัพย์สิน ของรักของผู้อื่น และการ
กล่าวเท็จ แต่ยังคงครอบคลุมถึงการละที่จะเบียดเบียนตนเองโดยไม่เต็มสุราที่เป็นเหตุให้ บั่นทอนตนเอง
และเป็นเหตุแห่งความประมาท สังคมที่วุ่นวายและนับวันยิ่งห่างไกลความสงบ นี้ เป็นเพราะเราไม่
รักษาศีล 5 ทำให้คนในสังคมต่างก็หวาดระแวงซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะ อย่างยิ่งศีลข้อที่ 4 คือ การ
กล่าวเท็จนับว่าเป็นมูลเหตุแห่งความขัดแย้ง ทำลายสัมพันธภาพที่ดี ต่อกันระหว่างสามิภรรยา เพื่อน
ร่วมงาน แต่ก็มีผู้แย้งว่า บางเรื่องหากพูดความจริงก็อาจ เป็นเหตุนำไปสู่ความขัดแย้งได้ ดังนั้น
เรื่องนี้ต้องอาศัยปัญญาของบุคคลในการรู้จักเจรจา แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนยังเชื่อมั่นในสอนของ
พระพุทธเจ้า คือ ให้พิจารณาเจตนาเป็นสำคัญ

นอกจากที่จะไม่กล่าวเท็จแล้ว ในโอวาท ยังชี้ให้เห็นถึงการไม่ใช้วาจาทำร้าย ที่นับว่าเป็น
ประเด็นสำคัญ เพราะสังคมไทยทุกวันนี้สร้างวาทกรรมที่เป็นมิจฉาทิฎฐิ เป็น วาทกรรมด้านมืด ที่แม้จะ
มีคำพูดที่สุภาพแต่ก็เป็นเปลือกห่อหุ้มอาวุธที่คอยทำร้ายทิ่มแทงกัน เป็นดาบที่หมกอยู่ในจีวร และนั่น
เป็นรอยแตกร้าวในสังคมไทยที่นำไปสู่การไม่รับฟังซึ่งกันและ กัน ทั้งนี้ การจะนำศีล 5 มาสู่การจัด
กระบวนการเรียนรู้นั้น ตามหลักพุทธธรรมการประพฤติ ปฏิบัติในระดับศีล 5 นั้นศรัทธาเป็นองค์ธรรม
ที่สำคัญเกื้อกูล ศรัทธาในที่นี้ หมายถึง อากรวดีศรัทธา คือ ความมั่นใจ ในกฎแห่งกรรม โดยมีความ
เข้าใจพื้นฐานมองเห็นเหตุผลว่าพฤติกรรม และผลของมันต้องเป็น ไปตามเหตุปัจจัย (พระพรหมคุณา
ภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2552 : 774) ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่ ผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องต้องหมั่นเติม หมั่นรด
หมั่นตอกย้ำ ขยายความได้ว่า หมั่นเติม คือ การให้ความรู้การน้อมนำสอนของพระพุทธเจ้ามาแสดงให้เห็น
ถึงความสำคัญและจุดหมายของการ เกิดมาเป็นมนุษย์ คือ มาเพื่อสร้างมิใช่ทำลาย มาเพื่อละมิใช่
มาเพื่อเอา หมั่นรด คือ การให้ ความเชื่อมั่น การให้กำลังใจ เพื่อแสดงให้เห็นว่าการรักษาศีล 5 มิใช่เรื่อง
ที่ไกลเกินเอื้อมสามารถ เริ่มต้นได้ทุกวันทุกเวลา หมั่นตอกย้ำ คือ การย้ำจุดหมายของชีวิต การเข้าถึง
ความสันติสุข และการ จะไปถึงจุดนั้นได้ต้องฝึกตนที่จะระงับการเบียดเบียนทั้งหลายทั้งปวง สร้าง

บรรยากาศห้องเรียนบ่มเพาะอริย คือ ผู้ที่ตั้งใจจะพัฒนาตนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีใจสูงด้วย การ
รักษาศีล 5

บันไดขั้นที่ 2 ปลุกฝัง การเสียสละแบ่งปัน เข้าความหมายของการให้อย่างลึกซึ้ง การ
แบ่งปัน : แม่ศีล 5 จะเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้สังคมมีความสุข สงบและมีสันติภาพ แต่ยังไม่เพียงพอที่จะสานพลังสันติภาพ เปรียบไปเหมือนโอเอซิสในทะเลทรายที่ไร้น้ำ การเป็นผู้ให้จะเป็นเครื่องชู
ใจ เต็มใจ ให้กับทั้งผู้ให้และผู้รับ การให้ในที่นี้มิใช่แค่ เพียงการรู้จักสละทรัพย์ภายนอกแต่เพียงเท่านั้น
แต่ต้องเรียนรู้ที่จะให้วาทะที่อ่อนหวาน สุภาพ ซึ่งจะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงการให้ความเคารพผู้อื่น
นอกจากนี้ยังต้องเรียนรู้ที่จะให้การกระทำของ ตนเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น คือ การรู้จักบำเพ็ญประโยชน์
และให้ประการสุดท้าย คือ การวางตัว เสมอบุคคล คือความเป็นกันเอง การเป็นญาติมิตร ที่กล่าวมานี้
อยู่ในสังคหวัตถุ 4 อันเป็นหลักสากลที่เป็นพื้นฐานของการประพฤติปฏิบัติที่ทำให้สังคมมนุษย์อยู่
ร่วมกันได้อย่าง มีความสุข เป็นหลักการของการครองใจคนหลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้วิธีทำให้คนรักและ
ยังถือว่า เป็นหลักสังคมสงเคราะห์ ประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจสมาชิกในสังคมมีความเป็นอันหนึ่งอัน
เดียวกัน สามารถอยู่กันด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน บุญยวิทย์ ศิริรัตน์ (2559 :4) ความสำคัญ
ของสังคหวัตถุ 4 ที่ส่งผลต่อการสร้างสันติภาพและทำให้สังคมเกิดสันติสุขนั้น มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับหัต
ถกอุบาสก ชาวเมืองอาฬวี ซึ่งเป็นบุคคลที่มีบิรารมากและเป็นที่รักของ ทุกคนเนื่องจากหัตถกอุบาสก
เป็นผู้ที่สงเคราะห์ผู้อื่นด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 (พระไตรปิฎกฉบับ ภาษาไทย : เล่ม 23 ข้อ 24 หน้า
267) ซึ่งสามารถนำมาถอดบทเรียนในการสอน คือ การปลุกฝังการเสียสละแบ่งปัน ซึ่งต้องพิจารณา
ผู้รับว่าเขาต้องการสิ่งที่ให้นั้นหรือไม่ สิ่งนั้น เป็นประโยชน์ต่อเขาหรือไม่ กล่าวคือ การให้ที่ใช้ปัญญา
มิใช่สักแต่ให้ การปลุกฝังเรื่องของการ ให้วาทะ คือ การสร้างวัฒนธรรมแห่งการให้วาทะที่อ่อนหวาน
สุภาพ ให้เกียรติ เป็นประโยชน์ ไม่มุ่งร้ายทำลายผู้อื่นด้วยวาจา (แม้จะสุภาพ) และต้องพิจารณาว่า
ขณะนั้นผู้ฟังมีจิตปรารถนาที่ จะฟังหรือไม่ การปลุกฝังด้วยการทำประโยชน์ คือ การไม่อยู่นิ่งเฉย
ช่วยเหลือกิจการงานที่อยู่ ตรงหน้าด้วยความเอื้อเฟื้อ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถฝึกฝนและเติมเต็มให้เกิดขึ้น
ได้ในห้องเรียนแห่ง สันติ การปลุกฝังการไม่ถือตนข่มท่าน คือ การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่มีแต่
คำว่าเรา ไม่มีเขา นั่นคือ การให้ความเสมอภาค ทำให้นักถึงในอดีตการเรียนที่วัดนับว่าเป็นภูมิปัญญา
อัน ยิ่งยวดของบรรพบุรุษ ในการอยู่ร่วมกันด้วยเบ้าหลอมเดียวกัน คือ เป็นเด็กวัด และทำให้เกิด การ
เรียนรู้จักสัมพันธภาพที่บริสุทธิ์ ประเด็นสำคัญคือ ผู้สอนต้องไม่สร้างความรู้สึกละแฉ่งเฉพาะ ผู้เรียนที่จะ

มีประโยชน์ให้ตนและให้ความเป็นธรรมกับทุกคน สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวสะท้อนให้ ผู้เรียนได้ซึมซับและ
เชื่อมั่น มีพลังในการทำมาดีร่วมกัน

บันไดขั้นที่ 3 สอนให้รู้จักความรักอันบริสุทธิ์ คือ ความผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ คือการ
เจริญเมตตาภาวนาและสวดมนต์แผ่เมตตาให้สัตว์โลกด้วยใจอันบริสุทธิ์ รู้จักตนเอง รักตนเองเพื่อ
แบ่งปัน รักให้ผู้อื่น ทั้งนี้การสอนให้รู้จักตนเองได้นั้น ในทางพระพุทธศาสนามีเครื่องมือหนึ่งที่
เรียกว่า วิปัสสนาภาวนา เป็นเรื่องของ การเรียนรู้โลกด้านใน เป็นการขัดเกลาและฝึกจิตของตนให้ยิ่ง
เป็นการดับเครื่องจักรทางจิตใจ ที่มีความวุ่นวาย ความรู้ร้อน การพาจิตของตนเข้าถึงความ สงบเย็น
สำหรับการศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีการส่งเสริมให้ผู้เรียน ก่อนจบ
การศึกษาต้องผ่านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในระดับปริยญาโท 30 วัน ปริยญา เอก 45 วัน
นับว่าเป็นคุณูปการแก่ผู้เรียนเป็นอย่างยิ่งที่เอื้อให้การศึกษาไม่น่าหลงทิศหลงทาง ทำการศึกษาให้
สมบูรณ์ แต่อย่างไรก็ตามการฝึกภาวนานี้สามารถทำให้เป็นวัฒนธรรมใน ห้องเรียนได้ โดยการแบ่งปัน
ห้วงเวลาบางขณะให้ผู้เรียนรู้จักฝึกควบคุมจิตของตนให้จดจ่ออยู่ กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในทาง
พระพุทธศาสนาใช้ลมหายใจเป็นเครื่องมือสำคัญ เพราะไม่ต้องซื้อหา และฝึกได้ทุกที่ทุกเวลา การ
หายใจนั้นเป็นเรื่องสำคัญ เพราะสังคมทุกวันนี้ที่วุ่นวายเป็นเพราะ เราต่างก็พ่นลมหายใจแห่งความเร่า
ร้อน ลมหายใจแห่งการเห็นแก่ตัว การฝึกลมหายใจให้มีความ สุข จะช่วยประคองให้ลมหายใจของสังคม
และโลกใบนี้น่าอยู่ขึ้น เมื่อลมหายใจเป็นลมหายใจที่ เย็น ย่อมจะพาใจไปสู่ความเย็นและอยากแบ่งปัน
ความเย็นนั้นให้กับผู้อื่น การสวดมนต์ภาวนา ก็เป็นหนทางหนึ่งที่นำไปสู่การทำจิตให้จ่อกับบทสวด
ขณะสวดกำหนดการเปล่งเสียง การ พิจารณาตามธรรมแห่งคำสวดนั้นและการแผ่เมตตา หลังปฏิบัติ
หรือสวดมนต์ภาวนา เป็น เครื่องมือหนึ่งที่ทำให้จิตเรียนรู้ที่จะแบ่งปันสิ่งที่ดีงามเป็นกุศลให้กับผู้อื่น
เป็นตามหลักโอวาท ปาฏิโมกข์ คือ การชำระจิตของตนให้ผ่องแผ้ว เป็นการเปลี่ยนถ่ายหรือ
Transform จิตของคน เรื่องนี้ได้รับการยืนยันจากการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ ดร. มาซารุ
อิโมโต เป็น แพทย์แผนใหม่ชาวญี่ปุ่นที่ได้ทำการวิจัยศึกษาเกี่ยวกับผลึกของน้ำ และได้เขียนหนังสือ
จากงาน วิจัยชื่อ Hidden Messages in Water ค้นพบว่า จิตของมนุษย์และสภาพแวดล้อมรอบตัว
นั้นมี ผลต่อการก่อตัวของผลึกน้ำ เนื่องจากการที่มนุษย์มีส่วนประกอบของน้ำมากกว่า 70 เปอร์เซ็นต์
โดยเขาใช้กล้องจุลทรรศน์ที่มีกำลังขยายสูงความไวสูงถ่ายภาพในอุณหภูมิต่ำโดยเขา ใช้กล้อง
จุลทรรศน์ที่มีกำลังขยายสูงความไวสูงถ่ายภาพในอุณหภูมิต่ำ และเก็บน้ำที่มาจากแหล่งต่างๆ และ
ทดลองด้วยขั้นตอนที่ละเอียดได้อย่างน่าอัศจรรย์ นอกจากเปรียบเทียบ คุณภาพของน้ำในที่ต่างๆ แล้ว

เขาพบว่า น้ำที่ได้จากการสวดมนต์ หรือน้ำมนต์มีผลที่สวยงาม ที่สุด นอกจากนี้น้ำที่ได้รับการเขียน
ข้อความหรือบอกกล่าวด้วยคำที่ชื่นชมไพเราะ มีความ สวยงามกว่าน้ำที่ถูกเขียนข้อความเชิงลบหรือ
รุนแรง (Myamoto Dewey – Reiko, 2013 : ออนไลน์) จะเห็นว่าจิตของมนุษย์นั้นนอกจากจะมี
อิทธิพลต่อร่างกายตัวเองแล้ว ยังสามารถมี อิทธิพลต่อสภาพแวดล้อม และผู้ที่อยู่รอบข้างด้วย ถ้าฝึก
คิดในสิ่งที่ดีและทำความดีต่อผู้ที่อยู่ รอบข้างจะรู้สึกด้วยเช่นกัน และจะทำให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในโลก
ได้อย่างมีความสุข ดังนั้น ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับพัฒนาการด้านนี้เพื่อสร้างวัฒนธรรมห้องเรียนแห่ง
ความรัก

บันไดขั้นที่ 4) สอนการใช้ชีวิตที่พอเพียง ง่าย ๆ กินง่าย นอนง่าย: เมื่อการเรียนรู้ได้สร้าง
ความเข้าใจ สะท้อนกระจกให้กับผู้เรียน บันไดขั้นนี้เป็นการฝึกอีกด้านหนึ่ง คือ การปรับเปลี่ยน
พฤติกรรม ซึ่งมีพื้นฐานของการเข้าใจโลก การมองเห็นโลกในความจริง จะทำให้เกิดจิตสำนึกของการ
นำไปสู่การเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นผู้มีกายสะอาด ใจสะอาด วาจาสะอาด ประเด็นนี้ผู้วิจัยเสริมเรื่อง
ของการปฏิบัติตนต่อสิ่งแวดล้อม การสำนึกคุณค่าของวัตถุสิ่งของ ทรัพย์สิน เครื่องใช้ต่างๆ ต้องฝึกให้
ผู้เรียนเป็นคนที่ไม่โลภในการใช้ การดูแลรักษา และการรู้คุณค่าของสิ่งนั้น เพราะ ปัจจุบันนี้ทรัพยากร
ของโลกนั้นวันก็จะไม่เพียงพอ เพราะความต้องการที่ไม่สิ้นสุดของมนุษย์ การแสวงหาโดยไม่รู้จักความ
พอเพียง ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างวัฒนธรรมแห่งความ
พอเพียง กล่าวคือ เริ่มต้นจากการรู้จักบริโภคของตน การ บริโภคจนเกินพอดี สอดคล้องกับโอวาท
ความเป็นผู้รู้จักประมาณในอาหาร การอยู่ ในเสนาสนะที่สัณถิ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เริ่มต้นได้ จากการฝึก
จิตสำนึกที่ห้องเรียน การฝึกบริโภคของที่มี อย่างคุ้มค่า เช่น การดื่มน้ำให้หมดขวด หรือการนำภาชนะ
มาใส่ไม่ต้องใช้ขวดน้ำพลาสติก โดยสิ้นเปลืองถ้าไม่จำเป็น การใช้กระดาษรีไซเคิล เป็นต้น การฝึก
ทำอะไรให้ช้าลง เช่น การรับ ประทานอาหารที่เคี้ยวละเอียด การบริโภคสิ่งที่เป็นประโยชน์ไม่ทำลาย
สุขภาพเพราะตามใจ กิเลส การมีความซื่อสัตย์ในการศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ ตระหนักเห็นค่าของความ
เพียรจากสิ่งไม่รู้ ให้ได้รู้ มากกว่าจะเป็นผู้มักง่ายในทางวิชาการที่คอยคัดลอกงานหรือนำผลงานผู้อื่น
มาเป็นของ ตน ประเด็นนี้ผู้เขียนให้ความสำคัญกับแหล่งศึกษา และตัวผู้สอนที่ต้องคอยย้ำเตือน
ในขณะ เดียวกันก็ต้องให้ความเอาใจใส่เอื้อเพื่อให้ผู้เรียนเท่าที่กำลังความสามารถของตนพินิจ ซึ่งสิ่งนี้
จะ ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และรับฟัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะครูอาจารย์ ต้องสร้าง
วัฒนธรรมแห่งการฟัง ฟังด้วยใจ ฟังด้วยความกรุณา ทำให้พื้นที่แห่งความกรุณาของ ทุกคนขยายพื้นที่
ทำให้ความคิดสร้างสรรค์ผลิบานในการเรียนรู้ได้อย่างสวยงามและภาคภูมิใจ

บันไดขั้นที่ 5) สอนการวางใจให้เป็นกลาง เรียนรู้ให้อภัยผู้อื่นตามหลักเมตตาธรรม: เมื่อพัฒนาเรียนรู้มาถึงขั้นสุดท้าย สิ่งที่สำคัญที่สุด คือการทำใจของตนให้เบา การรู้จักปล่อยวาง หรืออุเบกขากวณา ซึ่งเป็นหัวใจแห่ง สันติภาพที่แท้จริง คือการเข้าถึงการให้อภัย การยอมรับว่าตนเองและผู้อื่นก็สามารถผิดพลาด ได้ การให้อภัย และการให้ความรักปรารถนาต่อผู้อื่นโดยไม่ต้องคาดหวัง เพราะความหวัง เป็นต้นเหตุแห่งความทุกข์ การฝึกให้อยู่กับคนตรงหน้าในเวลาปัจจุบันเป็นเรื่องสำคัญ เพราะ การที่คิดถึงตัวตนในอดีตของอีกฝ่ายจะทำให้เกิดเสียงแห่งอคติในใจ ไม่อยากทำดีด้วยเพราะเขา เคยทำร้ายหรือว่าร้าย ไม่อยากทำดีด้วยเพราะเขา. . . แต่หากฝึกทำความดีทำสิ่งที่เป็นกุศลและ ก่อให้เกิดประโยชน์ โดยไม่ต้องหวังสิ่งตอบแทนแม้แต่คำว่าตอบแทน คำนี้เป็นคำที่ผู้เขียนได้จากครูอาจารย์ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร. ที่เมตตาสั่งสอน คำนี้หากนำมาใช้ในการ ทำงานเราจะวางใจเป็นสุข การให้อภัยผู้อื่นไม่โกรธแค้นแม้เขาจะทำร้ายทั้งที่เราทำดีด้วย ปัญหาความขัดแย้งๆ ต่างๆ แม้จะมีก็ไม่ลุกลามเป็นกองเพลิงที่ทำลายความสัมพันธ์ แต่ในทาง กลับกันคือ จะเป็นบันไดที่นำไปให้ผู้เรียนได้เข้าถึงโลกแห่งสันติสุขที่สามารถสร้างได้ด้วยตนเอง มี ตนเองเป็นที่พึ่งและนั่นจะเป็นสิ่งที่นำพาสันติภาพที่แท้จริงและความยั่งยืนมาสู่โลก สมดังที่ พระพุทธองค์ตรัสว่า สันติเมว โสโลกิเยย พึงศึกษาสันติ (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย : เล่ม 6 ข้อ 343 หน้า 403) คือ การเรียนรู้พัฒนาให้เกิดสันติให้เกิดขึ้นภายในเอง การทำใจให้สงบได้อยู่ เสมอ สละความขบใจการยึดถือ ต่อสู้เพื่อที่จะเสียสละจากความยึดถือของตน (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2538 : 29) สำหรับผู้เขียนการยึดถือความดีงามของตน เป็นเครื่องกีดขวางการ เข้าถึงความสงบเพราะแม้แต่ยึดว่าสิ่งนี้ดี เป็นคุณต่อสังคมประเทศชาติ การเสียสละสิ่งที่ยึดถือ ย่อมทำให้บุคคลนั้นสงบจากความเร่งร้อน มีสันติสุขเกิดขึ้นในใจ และนั่นจะเกื้อหนุนให้การ ทำความดีที่ปรารถนาแน่วแน่มิพรางและมั่นคง สันติภาพจึงปรากฏขึ้นให้เห็น

สรุป

จากที่กล่าวมานั้น ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียน ต้องเรียนรู้ การใช้ สติและอดทนเพื่อความสงบสันติสุขในสังคมโลกยุคใหม่ ซึ่งเป็นใจความสำคัญของผู้สอนและผู้เรียนรับมือกับปัญหาเพื่อให้เกิดความสันติในสังคมตามหลักเมตตาธรรมคำจุนโลก ผู้สอนจะต้องมีจุดหมายที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ความเป็นจริงของชีวิตเพื่อให้ผู้เรียนปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสงบสุขในสังคมนั้นๆ หากขาดสติ หรือการรู้เท่าทันในสิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง และการมีขันติ คือ การรู้จักอดทนอดกลั้น

ซึ่งน่าจะแทรกซึมอยู่ในทุกองูของการฝึกฝนให้เข้าถึงสันติ หรือความสงบ ทั้งสติ และขันติ จะเป็นแรงเสริมให้แต่ละอย่างก้าวของการเรียนรู้สันติภายในสามารถขับเคลื่อนหรือเติบโตได้ อย่างแข็งแรง และต้องอาศัยความเพียรที่จะมุ่งไปให้ถึง กล่าวคือ เพียรที่จะอดทน อดกลั้น ต่อสู้ กับเสียงที่ไม่อยากได้ยิน สิ่งที่ไม่อยากเห็น รับรู้สัมผัส เพียรที่จะมีสติรู้ตัว รู้เท่าทันความรู้สึก ตนเองใจตนขณะนั้นเป็นอย่างไร ซึ่งจะเป็นตัวจุดรั้งหรือเบรกความคิด การกระทำ คำพูด ที่จะ ทำร้ายผู้อื่น ทั้งสติ และขันติ เป็นเครื่องมือสำคัญที่ในแต่ละอย่างก้าวบันไดสู่มรรคาแห่งสันติภาพ ทั้ง 5 ข้อพึงมี เป็นการเรียนรู้ที่ทำให้สันติภาพเกิดขึ้นได้ขั้นทันที และปัจจัยสำคัญที่มีสามารถขาดได้ คือ การมีกัลยาณมิตร ในการศึกษาหมายถึง ครูอาจารย์ ผู้ที่ทำหน้าที่สั่งสอน ต้องเป็นกัลยาณมิตรที่เอื้อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้ที่ สามารถนำไปต่อยอดด้วยปัญญาของตน ทั้งนี้ เรื่องกัลยาณมิตรของผู้สอนเป็นเรื่องที่ผู้เขียนเห็นว่า มีรายละเอียดอีกมากจึงไม่ได้นำมาเสนอในที่นี้ แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนก็เชื่อว่า บทความนี้ น่าจะสามารถเป็นการแบ่งปันให้กับผู้อ่าน ทั้งนิสิต นักศึกษา อาจารย์หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือแม้กระทั่งพ่อแม่ สามารถปลูกต้นแห่งสันติสุขได้ในทุกที่ทุกสถาน ทุกสังคมและเมื่อทุกฝ่ายร่วม ทักทอเส้นทางแห่งการเรียนรู้นี้ เชื่อว่าสังคมย่อมเกิดสันติภาพได้อย่างแน่นอน

References

- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2538). *การศึกษาเพื่อสันติภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. บริษัท สหธรรมิก จำกัด : กรุงเทพมหานคร. .
- พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. (2546). พิมพ์ครั้งที่ 10. บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด : กรุงเทพมหานคร).
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2552). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. พิมพ์ ครั้งที่ 15, บริษัท สหธรรมิก จำกัด : กรุงเทพมหานคร.
- พุทธทาสภิกขุ (อินทปญฺโญ). (2549). *การศึกษาของโลก*. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา และ สถาบันสันติธรรม.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย. ฉบับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วรณัฐ ตุนทกิจ. *ความหมายของการศึกษา*. (2559). [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.km.skn.go.th>. (4 พ.ค.2559).